

Професійна ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

УДК: 378.02+793.3

DOI 10:25128/2415-3605.18.3.7

НАТАЛІЯ БАТЮК

ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9289-7561>

natzor@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент
Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 4

ОЛЬГА МІКУЛІНСЬКА

olyamikulinskaya@gmail.com

кандидат філософських наук, в. о. доцента
Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 4

МЕТОДИКА ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ПРОЕКТНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ

Визначено особливості використання методу проекту в практиці викладання хореографічного мистецтва. Акцентується увага на педагогічній спрямованості проектної діяльності студентів-хореографів, що навчаються у педагогічних вишах. Розкривається сутність поняття «проектні уміння студентів-хореографів», яке розглядається у двох взаємопов'язаних напрямках: перший – уміння самостійно здійснювати хореографічні проекти, а другий – уміння застосовувати проектні уміння у педагогічній діяльності. Обґрунтовано методичку діагностики проектних умінь студентів-хореографів як важливого компонента фахової компетентності майбутнього педагога, керівника хореографічного колективу. Розроблено критеріальний апарат дослідження, що складається з таких критеріїв, як когнітивний, мотиваційно-комунікативний, творчо-діяльнісний, результативно-презентаційний. До кожного критерію підібрана оптимальна кількість показників, ступінь прояву яких обумовлює рівень проектних умінь студента. Здійснено обґрунтування емпіричних методів дослідження, відповідно до кожного критерію та його показників. За когнітивним критерієм рівень проектних умінь виявляли методи опитування, анкетування, тестування, бесіди, інтерв'ювання; за мотиваційно-комунікативним критерієм – методи спостереження, діагностики, модифікації проектів, діалогу; за творчо-діялісним – творчі завдання, самостійна розробка проектів; за результативно-презентаційним критерієм – методи презентації, оцінки незалежних суддів, співбесіди, завдання для рефлексії. Визначено середнє арифметичне отриманих балів, які набрав кожен студент-хореограф упродовж всіх етапів констатувального експерименту. Здійснено аналіз отриманих даних та характеристика результатів наявного рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів експериментальної групи.

Ключові слова: проектні уміння, студенти-хореографи, констатувальний експеримент.

НАТАЛІЯ БАТЮК

кандидат педагогических наук, доцент
Южноукраинский национальный
педагогический университет имени К. Д. Ушинского
г. Одесса, ул. Фонтанская дорога, 4

кандидат философских наук, и. о. доцента
Южноукраинский национальный
педагогический университет имени К. Д. Ушинского
г. Одесса, ул. Фонтанская дорога, 4

МЕТОДИКА ДИАГНОСТИКИ УРОВНЯ СФОРМИРОВАННОСТИ ПРОЕКТНЫХ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ-ХОРЕОГРАФОВ

Выявлены особенности использования метода проекта в практике преподавания хореографического искусства. Акцентируется внимание на педагогической направленности проектной деятельности студентов-хореографов, обучающихся в педагогических вузах. Раскрывается сущность понятия «проектные умения студентов-хореографов», которое рассматриваются в плоскости двух взаимосвязанных направлений: первый – умение самостоятельно осуществлять хореографические проекты, второй – умение применять метод проекта в педагогической деятельности. Обоснована методика диагностики проектных умений студентов-хореографов как важного компонента профессиональной компетентности будущего педагога, руководителя хореографического коллектива. Разработан критериальный аппарат исследования, который состоит из таких критериев: когнитивный, мотивационно-коммуникативный, творчески-деятельностный, результативно-презентационный. К каждому критерию подобрано оптимальное количество показателей, степень проявления которых обуславливает уровень проектных умений студента. Обоснованы эмпирические методы исследования в соответствии с каждым критерием и его показателями. Уровень проектных умений по когнитивному критерию выявляли методы опроса, анкетирования, тестирования, беседы, интервьюирования; по мотивационно-коммуникативному критерию – методы наблюдения, диагностики, модификации проектов, диалога; по творчески-деятельностному – творческие задания, самостоятельная разработка проектов; по результативно-презентационному критерию – методы презентации, оценки независимых судей, собеседования, задания для рефлексии. Определено среднее арифметическое полученных баллов, которые набрал каждый студент-хореограф на протяжении всех этапов констатирующего эксперимента. Осуществлен анализ полученных данных и характеристика результатов уровня сформированности проектных умений студентов-хореографов экспериментальной группы.

Ключевые слова: проектные умения, студенты-хореографы, констатирующий эксперимент.

NATALIIA VATIUK

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky
4 Fontansky road Str., Odesa

OLHA MIKULINSKA

Candidate of Philosophical Sciences, Acting Associate Professor
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky
4 Fontansky road Str., Odesa

METHODS OF DIAGNOSING THE LEVEL OF CHOREOGRAPHY STUDENTS' PROJECT SKILLS DEVELOPMENT

The article reveals the specifics of the projects method use in the practice of teaching choreographic art. The authors carried out the analysis of the studies devoted to the problem of using the project method in training future arts, in particular, choreography teachers. The emphasis is placed on the pedagogical orientation of the project activity of choreography students in higher educational institutions. The paper presents the description of the concept “project skills of choreography students”, which is considered in the plane of two interrelated directions. The first one is the ability to independently carry out choreographic projects, and the second one is the ability to apply project skills in pedagogical activity. Taking into consideration the peculiarities of the pedagogical and choreographic activity of the future head of the dance group, appropriate project skills were distinguished, namely: the ability to clearly formulate pedagogical goal, to choose relevant methods and to know diagnostic procedures; to create an integral composition of the project event according to the logic of the choreographic composition, to distribute roles and tasks according to the figurative and drama idea; to select

high-quality choreographic material, to be able to evaluate its artistic and aesthetic values and pedagogical potential; to focus on implementing the idea of the project, conducting all organizational procedures for achieving the goal; to select relevant artistic and informational support for the planned project, to understand the essence of key concepts, thesaurus, to use them in accordance with the genre and content of the project event or local mini-project; to work in a team, to carry out communicative actions, to involve others in activity and communication; to independently find original solutions to organizational, creative, compositional tasks; to combine the possibility of creative self-expression with the tasks of creative development of others; to present the project and conduct a critical analysis of the implementation of projective actions and results obtained, the implementation of an adequate self-esteem. The methods of diagnosing choreography students' project skills are substantiated as an important component of future teacher's – the head of the choreographic team's – professional competency. The article describes the elaborated criterial apparatus of research, consisting of such criteria as: cognitive, motivational and communicative, creative and activity-based, results and presentation-based. Each criterion is supplemented by an optimal number of indicators, the degree of their manifestation determines the level of students' project skills. The empirical research methods were substantiated in regard to each criterion and its indicators. According to the cognitive criterion, the level of projection skills was revealed by the methods of questioning, interrogating, testing, conversation, interviewing; according to the motivational and communicative criterion – by the methods of observation, diagnostics, projects modification, dialogue; according to the creative and activity-based criterion – these were creative tasks, independent development of projects; according to the results and presentation-based criterion, these were methods of presentation, assessment of independent judges, interviews, tasks for reflection. The average arithmetic mean of the points received by each choreography student was determined over all stages of the summative experiment. The authors conducted analysis of the obtained data and described the results of the existing level of developed project skills of choreography students in the experimental group.

Keywords: *project skills, choreography students, summative experiment.*

Реформування сучасної системи освіти вимагає переосмислення традиційних методів та прийомів навчання в мистецькій, зокрема хореографічній галузі. Ефективність педагогічної діяльності майбутнього хореографа визначається умінням залучити учнів до творчого застосування набутих знань в процесі художньо-хореографічної діяльності. Серед різноманітних педагогічних новацій, здатних допомогти педагогу-хореографу, варто виокремити метод проекту.

Звернення сучасних педагогів вищої школи до використання методу проектів у процесі підготовки майбутніх учителів пов'язано з можливістю перетворювати процес навчання в процес самонавчання, що дозволяє кожному студенту відчути себе здібним і компетентним в своїй галузі.

Здійснюючи аналіз сучасних педагогічних пошуків, присвячених проблемі використання методу проекту у процесі підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін, зокрема хореографії, зазначимо, що науковці досліджують такі аспекти, як: самопроектування в контексті фахової підготовки (О. Новська [7]); використання проектних художньо-педагогічних технологій у професійній підготовці (В. Драченко [4]); проектна діяльність студентів у процесі опанування курсу зі світової художньої культури (О. Аліксійчук, В. Федорчук [1]); формування художньо-проектних умінь майбутніх учителів музики (Лі Цзяці [6]); розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії в процесі застосування методу проекту та в процесі постановки творчого проекту (Л. Андрощук [2], С. Куценко [5]); визначення структурних компонентів процесу формування проектних умінь студентів-хореографів (Н. Батюк [3]); підготовка свята танцю у вигляді проектної діяльності дітей і дорослих (А. Шевчук [9], О. Кузьмінська [10]).

Більшість хореографів проектну діяльність розуміють як процес колективної постановки хореографічної вистави від творчого задуму до показу на сцені перед глядачами – так званий концертно-хореографічний проект.

Здійснюючи аналіз літератури, ми виявили, що в дослідженнях, присвячених використанню методу проектів у хореографічній освіті, недостатня увага приділяється педагогічній спрямованості цього процесу. З огляду на це для розробки методики діагностики рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів важливо було здійснити теоретичне обґрунтування сутності поняття «проектні уміння студентів-хореографів» та охарактеризувати проектні уміння необхідні для майбутніх керівників хореографічного колективу.

Мета статті – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику діагностики рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів.

Відповідно до мети були виділені такі завдання:

- обґрунтувати сутність поняття «проектні уміння студентів-хореографів» відповідно до педагогічної спрямованості фахової підготовки;
- визначити проектні уміння необхідні студентам-хореографам у подальшій хореографічно-педагогічній діяльності;
- описати методiku діагностики рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів та здійснити аналіз результатів.

Використання методу проекту в хореографічно-педагогічній освіті має свої особливості, оскільки головний акцент робиться на творчому розвитку студентів через відтворення засобами виразності хореографічного мистецтва характерної для танцювальної постановки життєвої теми, сюжетної лінії, художньої образності змісту. Відповідно було проведено теоретичне обґрунтування сутності поняття «проектні уміння студентів-хореографів», яке ми розглянули, враховуючи такі взаємопов'язані напрямки хореографічно-проектної діяльності, як: уміння самостійно здійснювати мистецькі (хореографічні) проекти і уміння застосовувати набуті проектні уміння у власній педагогічній діяльності.

Таким чином, проектні уміння студентів-хореографів ми розуміємо як специфічний різновид умінь, що зумовлені змістом, метою та завданнями хореографічної освіти, сприяють більш змістовному осягненню художніх образів хореографічної композиції, застосовуються в процесі самоорганізації навчальної діяльності студентів-хореографів та мають проекцію на майбутню педагогічну діяльність. Проектні уміння студентів-хореографів – це засвоєні алгоритми дій з розробки, планування та реалізації хореографічного задуму, прогнозування результатів діяльності, переробки і осмислення художніх образів закладених у танці, реалізація творчого розвитку в процесі композиційно-драматургічного оформлення художньої ідеї хореографічної композиції.

Відповідно до особливостей хореографічного мистецтва та змісту фахового навчання студентів-хореографів у педагогічних вишах були визначені такі проектні уміння:

- уміння чітко формулювати педагогічну мету, обирати до неї відповідні методи та володіти діагностичними процедурами;
- уміння створювати цілісну композицію заходу-проекту за логікою хореографічної композиції, розподіляти ролі та завдання відповідно до образно-драматургічної ідеї;
- уміння підібрати якісний хореографічний матеріал, оцінити його художньо-естетичні властивості та педагогічний потенціал;
- уміння сконцентрувати увагу на втіленні ідеї проекту, здійснити усі організаційні процедури з забезпечення поставленої мети;
- уміння добирати відповідне художньо-інформаційне забезпечення до задуманого проекту, усвідомлювати сутність ключових понять, тезаурусу, використовувати їх відповідно до жанру та змісту проектного заходу або локального міні-проекту;
- уміння працювати в колективі, здійснювати комунікативні дії, залучати інших до діяльності та спілкування;
- уміння самостійно знаходити оригінальні рішення організаційних, творчих, композиційних завдань; сполучати можливість творчого самовираження з завданнями творчого розвитку інших;
- уміння презентувати проект та здійснювати критичний аналіз реалізації проєктивних дій та отриманих результатів, здійснення адекватної самооцінки.
- Для опрацювання методiku діагностики наявного рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів були визначені такі критерії: когнітивний, мотиваційно-комунікативний, творчо-діяльнісний та результативно-презентаційний. До кожного з критеріїв, були підібрані відповідні показники та методи.

Діагностика виявлення рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів проходила у природних умовах навчально-виховного процесу факультету музичної та хореографічної освіти ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. Проведення констатувального експерименту мало пролонгований характер, що дало можливість залучити до діагностики більше студентів-хореографів. Перша діагностика проходила у 2015 р. зі студентами II та III курсів, друга діагностика відбулася в наступному році з новими студентами II курсу.

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

Ми опишемо методику діагностики рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів експериментальних груп, до яких були залучині студенти II курсу, які навчалися у 2015–2016 р. (80 осіб).

Таблиця 1

Таблиця відповідності критеріїв, показників та методів

№	Критерії	Показники	Методи
1	Когнітивний	Змістовність знань про метод проекту та особливості проектної діяльності.	Діагностичні завдання, опитування, анкетування, тестування, бесіди, інтерв'ювання.
		Усвідомлення педагогічного потенціалу методу проекту.	
		Чіткість у визначенні мети та завдань проектної роботи.	
2	Мотиваційно-комунікативний	Рівень мотивації щодо використання методу проектів та удосконалення власного професійного рівня.	Спостереження, діагностики, проектів, діалогу.
		Рівень комунікативних якостей в процесі роботи над проектом. Здатність працювати у команді.	
		Здатність пояснити свою думку та спроможність її втілити в проектній роботі.	
3	Творчо-діяльнісний	Здатність до пошуку нових методів та втілення їх у проектній роботі.	Творчих практичних завдань, самостійної розробки проектів, модифікації, «мозкового штурму», імпровізації.
		Спроможність надавати звичним навичкам та вмінням нових барв, якостей та станів у процесі творчої проектної роботи	
		Спроможність застосовувати наявні знання та уміння у процесі проектної діяльності.	
4	Результативно-презентаційний	Ступінь відповідності досягнутих результатів проекту встановленим цілям та хореографічно-педагогічним завданням.	Презентації, оцінка незалежних суддів, співбесіди, завдання для рефлексії.
		Рівень гармонічного поєднання різних елементів в сюжетній конструкції та презентації проекту.	
		Здатність до творчої та оригінальної презентації проекту.	

Для отримання достовірних даних та об'єктивного оцінювання рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів до кожного з розроблених критеріїв та відповідних показників, було встановлено три рівні: високий, середній та низький. Кожен з критеріїв оцінювався за вищевказаними показниками за 3-бальною системою оцінювання: низький рівень – 1 бал; середній рівень – 2 бали; високий рівень – 3 бали.

Для статистичної обробки даних ми ввели величину X як середню арифметичну результатів за показниками кожного критерію. Підсумовуючи дані, що отримав студент-хореограф за кожним показником вибраного критерію, ми отримали суму, яку ділили на кількість показників, і в результаті отримували середній бал (x), який обчислювався за формулою:

$$x = \frac{\sum x}{p} = \frac{x_1 + x_2 + x_3}{p}$$

$$x = \frac{\sum}{p} = \frac{1 + 2 + 1}{3}$$

$$x = \frac{4}{3}$$

$$x = 1,3.$$

Протягом констатувального експерименту нами було зроблено чотири діагностичних зрізи, кожен з яких відображав прояв досліджуваного явища у показниках кожного з критеріїв.

На початку необхідно було виявити у студентів-хореографів рівень їх готовності до проектної діяльності за когнітивним критерієм.

Проектна діяльність не може проводитись якісно, якщо студент не має певного пізнавального досвіду щодо її мети, етапів, методів та завдань. Вміння вирішувати пізнавальні задачі, пошук найбільш цікавого рішення, розпізнання знайомих образів, їх зіставлення, вміння висловити свою думку, дійти висновку – усі ці пізнавальні процеси активізуються на заняттях з хореографії, особливо під час опрацювання творчого проекту.

Для виявлення та можливості підвищення знань про метод проекту та проектну діяльність ми використали такі методи, як тестування, дискусію та бесіду. Під час тестування студентам-хореографам були запропоновані такі питання: Що Ви знаєте про метод проекту? Чим характеризується метод проекту? Які бувають види проектів, на Вашу думку? Чи приймали Ви колись участь у проектній роботі? Якщо так, розкажіть про це. Як можна пов'язати метод проекту з хореографією? Як це вплине на хореографічну діяльність, на Вашу думку? Чи є у Вас бажання здійснити проектну роботу на заняттях хореографією?

За результатами цього тестування ми визначили базовий рівень знань студентів-хореографів про застосування методу проекту та проектну діяльність в хореографічній освіті. Далі разом зі студентами проводили дискусію, використовуючи ті ж питання. Під час дискусії кожен мав змогу висловити свою точку зору на базі наявних знань та досвіду, не погоджуватись або навпаки підтверджувати думки однокурсників та педагога. Викладач під час дискусії мав змогу спрямувати думки студентів у конструктивному напрямку. У процесі дискусії була можливість оцінити вміння студента висловлювати свою точку зору та обґрунтовувати її, приймати думку іншого та знаходити спільні рішення. Перед проведенням бесіди ми запропонували студентам розглянути різноманітні приклади мистецьких проектів та спробувати визначити їх мету, завдання, вид та художньо-педагогічну спрямованість кожного з них. Потім обговорювали зв'язок того чи іншого проекту з хореографічною діяльністю, як проектна робота може вплинути на хореографічний розвиток студентів, які здібності та особистісні якості можна розвинути краще завдяки впровадженню методу проектів.

Обговорюючи всі перелічені питання, ми зв'язали цю роботу з попередньою – дискусією та отриманими даними з тестів. Так, педагог та незалежні спостерігачі змогли оцінити наскільки думки та уявлення студентів достовірні та наскільки вони розбираються у даній темі. Отримані дані прояву показників когнітивного критерію відображені у таблиці 2.

Другим критерієм, який діагностували викладач та компетентна комісія, був мотиваційно-комунікативний. Як відомо, позитивний результат у проектній діяльності залежить від згуртованої роботи групи (команди), що безпосередньо пов'язано із прагненням студента-хореографа навчатись працювати у колективі, відчувати та розуміти однокурсників. Додатково варто відзначити наявність мотивації студента у застосуванні методу проектів в хореографічній роботі та для власного професійного удосконалення.

Для виявлення рівня показників за мотиваційно-комунікативним критерієм студентам-хореографам було запропоновано виконати певний ряд завдань за допомогою методу «Театральна гра» [8, с. 43]. На першому етапі було запропоновано завдання в уявних обставинах проявити себе в дії, тобто показати засобами хореографії створення певного характерного образу. На другому етапі потрібно було взаємодіяти з іншим учасником у парі та показати, як поведуть себе люди з різними характерами у відносинах один з одним, залежно від

ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ І МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА

того, який кому характерний образ потрібно показувати. Третій етап виявляв рівень взаємодії всіх учасників в процесі створення колективних рухових вправ, що мало показати уміння студентів взаємодіяти в процесі самостійного створення вже повноцінної хореографічної композиції. Схеми імпровізації «Чотири лідера», «Передача руху», «Розкрий характер», «Спільна дія».

Під час виконання завдань за студентами спостерігав викладач, а також вони самі могли спостерігати один за одним та аналізувати роботу співучасників. Після виконання усіх завдань зі студентами було проведено бесіду, під час проведення якої вони висловлювали свою думку щодо свого виконання та виконання інших студентів. Були обговорені такі питання: чи були їм зрозумілими пояснення на інших; чи було їм цікаво; чи сподобалось; що дали їм ці завдання; як вони думають, чому завдання виконувались саме у такому порядку; які би теми для подібних завдань придумали би вони; чи вважають вони що дана робота підвищує їх фаховий рівень як майбутніх учителів хореографії? Бесіда, мала показати, чи студенти-хореографи зрозуміли важливість використання методу проекту в процесі хореографічно-педагогічної діяльності, чи вплинув цей метод на активізацію їх творчої ініціативи.

Отже, для діагностування мотиваційно-комунікативного критерію нами було проведено: творче завдання на виявлення мотивації до власного професійного становлення та колективної роботи; спостереження аналіз та самоаналіз; бесіда викладачів із студентами в якій розглядали використання методу проекту, обґрунтували його значення, цілі та функції в хореографічній освіті. Результати прояву показників мотиваційно-комунікативного критерію відображені у таблиці 2.

Наступний, творчо-діяльнісний критерій виявляв рівень здатності студентів створювати та брати участь у хореографічних проектах. Це вимагає прояву власної ініціативи у створенні хореографічного проекту, пошуку нових методів для втілення ідей та задумів, практично-творчого застосування наявних знань, умінь та навичок.

Для виявлення рівня сформованості показників даного критерію студентам було запропоновано модифікувати фрагмент з хореографічної постановки М. Бежара «Танго», використовуючи метод проектів. Умови були однаковими для всіх. Студенти мали змогу вибрати будь-який фрагмент постановки, без винятку, та переробити його. Вони мали змогу не лише видозмінити лексику матеріалу, а й могли додати будь-який міні-сюжет чи прив'язати до якоїсь передісторії, чи додати образ або якості, чи змінити характер, тобто для прояву фантазії не було ніяких перешкод. Потім вони свою роботу презентували кожен зі своєю групою, обґрунтовуючи свою ідею. Після цього студенти отримали нове завдання, яке полягало в об'єднанні всіх фрагментів та створенні однієї змістової художньо-драматичної концепції хореографічного проекту.

Наступним етапом констатувального експерименту було визначення рівнів сформованості проектних умінь студентів-хореографів за результативно-презентаційним критерієм. Цей критерій визначає якість кінцевого результату зробленого студентом проекту. Спостерігачі оцінювали ступінь відповідності цілей та задумів проекту з кінцевим результатом, наявність творчого підходу презентації проекту, спроможність студентів зробити відповідні висновки з усієї роботи, розуміння того, як в майбутній педагогічній діяльності застосувати набуті знання та уміння. Отримані результати за всіма критеріями відображені у таблиці 2.

Таблиця 2

Зведена таблиця рівнів сформованості проектних умінь студентів-хореографів

Критерії	Низький		Середній		Високий	
	Кількість студентів	%	Кількість студентів	%	Кількість студентів	%
Когнітивний	60	75	19	23,75	1	1,25
Мотиваційно-комунікативний	58	72,5	20	25	2	2,5
Творчо-діяльнісний	71	88,75	8	10	1	1,25
Результативно-презентаційний	75	93,75	4	5	1	1,25
Середній показник	82,5		15,9		1,6	

Аналіз отриманих даних за показниками когнітивного критерію показав, що знання про метод проекту та його використання в хореографічній освіті у студентів досить загальні. Здатність до критичного аналізу визначених проектних завдань проявлялася слабо, постійно була необхідність у великій кількості допоміжних запитань з боку педагога. Більшості студентів (75 %) було важко висловлюватись, генерувати думки, встановлювати логічні, причинно-наслідкові зв'язки. Лише 27,5 % студентів могли узагальнювати навчальний матеріал шляхом його систематизації. Недостатня кількість студентів могло пояснити доцільність і ефективність використання методу проектів в процесі хореографічної діяльності. Результати діагностики показників мотиваційно-комунікативного критерію показали, що 72,5 % студентів невпевнено здійснюють комунікацію з однокурсниками під час спільної роботи. Більшість студентів не розуміли мету кожного з етапів отриманого завдання і не проявляли інтересу під час його виконання. Всього 27,5 % студентів виявили зацікавленість у процесі виконання всіх етапів запропонованого завдання, однак не зуміли встановити контакт з однокурсниками під час виконання третього етапу. Проявляли лідерські якості, намагалися згуртувати групу і справитися зі всіма етапами запропонованого завдання змогли тільки 2,5 % студентів. Дані за творчо-діяльним критерієм засвідчили, що більшість студентів-хореографів не змогли творчо підійти до модифікації наданого лексичного матеріалу, а потім доцільно пов'язати його із власною ідеєю. Це свідчить про дуже низький рівень творчого прояву, креативності та недостатність досвіду. Лише 11,25 % студентів змогли повноцінно провести елементи імпровізації. У роботі в групі студенти не пропонували цікавих ідей, також не змогли додати до звичних хореографічних рухів нових барв та цікавих проявів. Значна кількість студентів (88,75 %) не проявляла оригінальність та творчу ініціативу.

Після проведення презентації виконаних студентами проектів, можна було констатувати, недостатні уміння студентів поєднувати різні елементи в єдину сюжетну лінію. Встановлені заздалегідь цілі та завдання презентації або не були досягнені, або досягнені частково. Більшість студентів (93,75 %) не змогли зробити презентацію проекту оригінальною та цікавою, у багатьох відчувалась низька зацікавленість у роботі над презентацією, байдужість щодо виявлення недоліків та пропозицій для вдосконалення хореографічного проекту.

Констатувальний етап експерименту показав, що на високому рівні сформованості проектних умінь за показниками всіх критеріїв, було 1,6 % студентів-хореографів, на середньому – 15,9 %, на низькому – 82,5 %.

Отримані результати вказують на низький рівень сформованості проектних умінь студентів-хореографів, що безпосередньо пов'язано з рівнем їх фахової компетентності, педагогічної майстерності та професійного становлення як керівників дитячих хореографічних колективів.

Отже, опрацьована методика діагностики рівня сформованості проектних умінь студентів-хореографів актуалізує проблему застосування методу проекту в хореографічно-педагогічній освіті. Завдяки проектній діяльності студенти-хореографи зможуть відчути свій власний творчий розвиток, знайти та створити власний стиль, відкрити нові напрями хореографії, нові жанри, стати індивідуальністю не лише як виконавець, а і як педагог хореографічного мистецтва.

Перспективи подальшого дослідження полягають у розробці організаційно-методичної моделі формування проектних умінь студентів-хореографів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аліксійчук О. С. Проектна діяльність студентів у процесі опанування навчальної дисципліни «Шкільний курс світової художньої культури та методика його викладання»: навч.-метод. посібник / О. С. Аліксійчук, В. В. Федорчук. – Кам'янець-Подільський, 2008. – 31 с.
2. Андрощук Л.М. Розвиток творчого потенціалу в процесі постановки творчого проекту як аспект професійної підготовки майбутнього вчителя хореографії / Л. М. Андрощук // Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конференції з міжнародною участю (Умань, 23–24 травня 2014 р.) / ред. кол.: О.В. Дудник, Л.М. Андрощук. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. – С. 7–12.
3. Батюк Н. О. Компонентна структура формування проектних умінь майбутніх учителів хореографії / Н. О. Батюк // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки./ Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Кропивницький, 2018. – Вип. 163. – С. 77–81.

4. Драченко В. В. Використання проектних художньо-педагогічних технологій у професійній підготовці вчителя мистецьких дисциплін / В. В. Драченко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. – 2014. – Вип. 41. – С. 173–176.
5. Куценко С. В. Проектна діяльність у процесі формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії засобами народно-сценічного танцю / С. В. Куценко // Збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конференції молодих учених «Наукова молодь – 2017» (14 грудня 2017 р., м. Київ) / за ред. Спіріна О. М. та Яцишин А. В. – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – С. 290–293. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/gen=5Fres=5Fiitzn/2017.html>.
6. Лі Цзяці. Художньо-проектні уміння в підготовці компетентного вчителя музичного мистецтва / Лі Цзяці // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Зб. наук. праць. – Одеса, 2014. – Вип. 7–8. – С. 139–146.
7. Новська О. Р. Методика самопроекткування фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва / О. Р. Новська // Наука і освіта. – 2016. – № 10. – С. 52–58. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2016_10_11.
8. Ходорівська К. В. Навчальна програма з позашкільної освіти модельно-хореографічної студії / К. В. Ходорівська, О. О. Іванова. – К.: Будинок дитячої та юнацької творчості Голосіївського району, 2017. – 95 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irshavarbdtd.ucoz.ru/_id/1/188_I_I_-I_I.pdf
9. Шевчук А. С. Дитяча хореографія: навч.-метод. посібник – 3-тє вид., зі змін. та доп. / А. С. Шевчук. – Тернопіль: Мандрівець, 2016. – 288 с.
10. Kuzminska O. Taniec w teorii I praktyce / Kuzminska O. – Poznan: Wyd. Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego, 2002.

REFERENCES

1. Aliksiychuk O. S., Fedorchuk V. V. (2008), Proektna diyalnist studentiv u protsesi opanuvannya navchalnoyi dystsypliny «Shkilnyy kurs svitovoyi khudozhnoyi kultury ta metodyka yoho vykladannya» [Students' project activity in the course of studying the discipline "School course of artistic culture and methods of its teaching] Kam"yanets-Podilskyi. (in Ukrainian).
2. Androshchuk L. M. (2014), Rozvytok tvorchoho potentsialu v protsesi postanovky tvorchoho proektu yak aspekt profesiynoyi pidhotovky maybutnoho vchytelya khoreohrafiyi [Development of creative potential in the course of setting creative project as an aspect of future choreography teacher's professional training]. Suchasni stratehiyi rozvytku khoreohrafichnoyi osvity: materialy vseukrayinskoyi naukovopraktychnoyi konferentsiyi z mizhnarodnoyu uchastyu (Uman, 23–24 travnya 2014 r.) [Proc. from All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation]. Uman: FOP Zhovtyy O. O. ubl., 2014, pp. 7–12. (in Ukrainian).
3. Batyuk N. O. (2018), Komponentna struktura formuvannya proektnykh umin maybutnikh uchyteliv khoreohrafiyi [Componental structure of forming future choreography teachers' project skills], Naukovi zapysky – Scientific Bulletin, ser. Pedahohichni nauky, 2018, vol. 163, pp. 77–81 (in Ukrainian).
4. Drachenko V. V. (2014) Vykorystannya proektnykh khudozhno-pedahohichnykh tekhnolohiy u profesiyniy pidhotovtsi vchytelya mystetskykh dystsyplin [Employing project artistic and pedagogical technologies in professional training of arts teacher], Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubynskoho. Seriya: pedahohika i psykholohiya.– Scientific Bulletin of Vinnytsia state pedagogical university named after M. Kotsiubynskiyi, 2014, vol. 41. pp. 173–176 (In Ukrainian).
5. Kutsenko S. V. (2017), "Project activity in the course of forming future choreography teacher's creative potential by means of folk and stage dances". Proc. V All-Ukrainian scientific and practical conference of young scholars "Scientific Youth-2017]. K.: IITZN NAPN Ukrayiny Publ., 2017, pp. 290–293.
6. Li Tszyatsi (2014), Khudozhno-proektni uminnya v pidhotovtsi kompetentnoho vchytelya muzychnoho mystetstva [Artistic and project skills in training competent teacher of musical art]. Naukovyy visnyk Pivdenoukrayinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho: Zb. nauk. prats [Scientific bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky]. Odesa, 2014, vol. 7–8, pp. 139–146 (In Ukrainian).
7. Novska O. R. (2016), Metodyka samoproektuvannya fakhovoho rozvytku maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Methods of self-projecting of future musical art teachers' professional development]. Nauka i osvita [Science and education], 2016, vol. 10, pp. 52–58 (in Ukrainian).
8. Khodorivska K. V., Ivanova O. O. (2017), Navchalna prohrama z pozashkilnoyi osvity modelno-khoreohrafichnoyi studiyi [Syllabus of extracurricular education of model and choreography studio]. Kyiv: Budynok dytyachoyi ta yunatskoyi tvorchosti Holosiyivskoho rayonu Publ., 2017, 95 p. (In Ukrainian).

9. Shevchuk A. S. (2016), *Dytyacha khoreohrafiya* [Child choreography]. Ternopil: Mandrivets Publ., 2016, 288 p. (In Ukrainian).
10. Kuzminska O. (2002), *Taniec w teorii i praktyce* [Dance in theory and practice]. Poznan: Wyd. Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego. (in Polish).

Стаття надійшла в редакцію 26.10.2018 р.

УДК: 378:37.011.3-051:78+159.954

DOI 10:25128/2415-3605.18.3.8

ДЕМИДОВА МАРИНА

ID ORCID 0000-003-2731-41-41

viktor_sport@ukr.net

кандидат педагогічних наук, доцент
Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 4

ЧЕНЬ ЧЕНЬ

243573716@qq.com

аспірантка

Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 4

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО МУЗИКУВАННЯ ЯК СПОСОБУ САМОВИРАЖЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У СУЧАСНОМУ АРТПРОСТОРИ

Відзначено, що ключова компетенція майбутнього вчителя музичного мистецтва пов'язана з розвитком таких базових компетенцій, як уміння самостійно знайомитися з новими творами, працювати з нотним текстом, втілювати художні образи, реалізовувати музичними засобами творчі і пізнавальні потреби. Показано, що сучасна музично-педагогічна освіта в Україні намагається знайти чіткі параметри співвідношення традиційних і новаторських підходів до навчання, що максимально сприяють самовираженню особистості та формуванню психологічного комфорту в майбутній професійній діяльності вчителів музичного мистецтва. Звідси, спрямованість освіти на практичну та самостійну підготовку студентів дала поштовх для осмислення необхідності вдосконалення такої форми виконавської діяльності, як музикування. Читання з листа й ескізне вивчення музичних творів відкривають перед студентами найсприятливіші можливості для широкого ознайомлення з методичною літературою, впевнене володіння музичним інструментом, вільне виконання творів різної технічної складності, вміння виконувати необхідний перелік творів різних епох, стилів і жанрів. Вказано, що основне завдання оволодіння навичками музикування по нотах полягає у досягненні рівня розвитку особистості студента, достатнього для її діяльної самореалізації; досягнення рівня освіченості, що дозволяє самостійно орієнтуватися в цінностях світового культурного простору; оволодіння знаннями, вміннями, навичками, які потрібні для формування самостійної діяльності у сфері культури після закінчення музично-педагогічних факультетів.

Ключові слова: музичне мистецтво, вчитель, музикування, читання з листа, ескізне програвання.

ДЕМИДОВА МАРИНА

кандидат педагогических наук, доцент
Южноукраинский национальный педагогический
университет имени К. Д. Ушинского,
г. Одесса, ул. Фонтанская дорога, 4